

ARTISAN

สลา

ISSUE 02

ฉบับที่ 2
ตุลาคม 65

คำบอกกล่าว 1
จากบรรณาธิการ

เดือนเมษายนที่ผ่านมา
เชียงใหม่มีอายุครบ 726 ปี...

ร่างโครง 2
ลงรัก
ประดับกระจก

กับสองช่างศิลปกรรมผู้เนรมิต
'องค์บุษบก - มณฑปพระวิมาน
พระสยามเทวาธิราช

นฤมิตรสถาน 10

ผลงานเทคโนโลยี Virtual
Reality สู่นิทรรศการล้านนา
สร้างสรรค์เฉลิมพระเกียรติ

ARTISAN MAGAZINE

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกชัย มหาเอก

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์พงษ์รักษ์ ศรีบัณฑิตมงคล

รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ฤกษ์เกรียงไกร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ เตชะพันธุ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ

รองศาสตราจารย์ ดร.นริศรา เอี่ยมคณิตชาติ

รองศาสตราจารย์อศวิณี หวานจริง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษมศักดิ์ อุทัยชนะ

อาจารย์ ดร.ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์

รองศาสตราจารย์ ดร.นพพล เล็กสวัสดิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล กิมภากรณ์

คุณอนันต์ เดชพรหม

คุณเยาวลักษณ์ วิริยะพงศ์

คุณทวีศักดิ์ นาธรรมเจริญ

กองบรรณาธิการ

ดร.กวรรณ สังขกร

คุณธิตินัดดา จินาจันทร์

ดร.รชพรรณ ฌารพันธ์

คุณณัฐธาวลัย รัชเฝ้าสุวรรณ

คุณวิมลสิริ ฟ้าเพื่องวิทยากุล

คุณพิทักษ์ ทนาบุตร

คุณกฤษณา พุ่มเล็ก

นักเขียน

คุณคุณากร เมืองเดช

ศิลปกรรม

คุณณัฐร เต่าทอง

ถ่ายภาพ

คุณกรินทร์ มงคลพันธ์

ARTISAN MAGAZINE

ฉบับปฐมบท / กรกฎาคม 2565

ผลิตโดย

โครงการจัดตั้งศูนย์ล้านนาสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
50200 โทรศัพท์ 053-943151

Creativelanna.cmu.ac.th

E-mail : Creativelanna@cmu.ac.th

Facebook.com/CreativeLanna.CMU

คำบอกกล่าวจากบรรณาธิการ

ในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคมที่ผ่านมา เป็นโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 70 พรรษา พระบาทสมเด็จพระ วชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 90 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฐานะของสถาบันการศึกษาที่ได้ดำเนินโครงการต่างๆ ตามแนวพระราชดำริที่เกี่ยวกับการรักษา สืบสาน งานศิลปหัตถกรรมของชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือมาอย่างต่อเนื่อง จึงดำเนินโครงการต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์เป็นงานศิลปาชีพร่วมสมัย และเผยแพร่ผ่านนิทรรศการออนไลน์ (Virtual Exhibition) เพื่อให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าเยี่ยมชมนิทรรศการได้ทุกที่ผ่านระบบ online โดยนำเสนอผลงานแบบ Virtual Display

ในนิทรรศการออนไลน์ทุกท่านจะได้เห็นโรงจัดแสดงนิทรรศการ 3 ส่วนด้วยกัน โรงจัดแสดงที่ 1 จะเป็นนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ท่านจะได้ชมพระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านในด้านสิ่งทอ โดยเฉพาะผ้าพื้นถิ่น การรักษา สืบสานงานศิลปหัตถกรรมของชุมชน ในโรงจัดแสดงที่ 2 จะเป็นนิทรรศการล้ำนาสร้างสรรค์ จัดแสดงผลงานสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับแนวทางพระราชดำริศิลปาชีพที่ส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้น้อมนำพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานภายใต้คอนเซ็ปต์ สืบสาน สร้างสรรค์ ต่อยอด อย่างยั่งยืน และโรงจัดแสดงที่ 3 เป็นการนำเสนอดนตรีสร้างสรรค์ นวัตกรรมสังคม ศิลปะบาร์มี เป็นพื้นที่ที่นำเสนอวิถีทัศน์ด้านดนตรีที่เกี่ยวข้องในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเฉลิมพระเกียรติทั้งสองพระองค์ ในโอกาสมหามงคลนี้ โดยการแสดงดนตรีในโรงจัดแสดงนี้เป็นผลงานการแสดงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากชมรมดนตรีล้านนาและชมรมดนตรีสากล ร่วมกับศิลปินนักดนตรีในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือ

ผมหวังว่าทุกท่านจะมีความสุขกับการเยี่ยมชมนิทรรศการออนไลน์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ทุ่มเทเตรียมงานเพื่อการจัดแสดงนี้ และในวารสาร Artisan ฉบับนี้ ยังมีเรื่องราวที่น่าสนใจของการทำบุษบกสำหรับประดิษฐานองค์จำลองพระสยามเทวาธิราช ซึ่งทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับมอบมาจากสำนักพระราชวัง บุษบกคือมณฑปขนาดเล็กที่หลังคาทรงเครื่องยอด มีการแกะสลักลวดลายประดับงดงาม มักใช้เป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ในยามออกรักราชการ และใช้ในงานพุทธศาสนา

บุษบกที่ประดิษฐานพระสยามเทวาธิราชองค์จำลองของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ปัจจุบันนี้ได้ประดิษฐานไว้ที่บริเวณโรงทางเข้าอาคารสำนักงานชั้น 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก็เป็นการระดมภูมิปัญญาช่างสิบหมู่ในการสร้างเช่นกัน ตั้งแต่ภูมิปัญญาในการเข้าไม้ การแกะสลักลวดลาย การลงรักปิดทอง การประดับกระจก คำว่าช่างสิบหมู่ เป็นคำเรียกช่างในแขนงต่างๆ ของไทย ดั้งเดิมนั้นคำว่าช่างสิบหมู่ เขียนด้วยภาษาบาลีว่า สิบปะ หมายถึง ศิลปะ คือช่างที่ทำงานด้านศิลปะนั่นเอง แต่ต่อมาเปลี่ยนไปเป็น สิบ และ สิบ จึงกลายมาเป็นช่างสิบหมู่ หรือสิบแขนงศิลปะ ได้แก่ ช่างเขียน ช่างแกะ ช่างสลัก ช่างกลึง ช่างหล่อ ช่างปั้น ช่างหุ่น ช่างรัก ช่างบุ และช่างปูน เป็นการจำแนกประเภทของการทำงานศิลปะสิบหมวดหมู่ไปดังที่กล่าวมานั้น

วารสาร Artisan ฉบับนี้จึงเป็นการนำเสนอเรื่องราวของคนทำงานศิลปะจากสองโลกมาไว้ด้วยกัน โลกหนึ่งคือเรื่องราวของช่างสิบหมู่ที่สืบทอดศิลปะเชิงช่างจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน และอีกโลกหนึ่งคือเรื่องราวของช่างทอผ้าหลากหลายสาขาของชุมชนต่างๆ ในภาคเหนือที่ถูกนำเสนอมาไว้ในรูปแบบของนิทรรศการออนไลน์ที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งไม่ว่าจะคงอยู่หรือปรากฏในรูปแบบใด แต่คุณค่าของงานศิลปะของช่างแต่ละแขนงนั้นก็ไม่เคยเสื่อมถอยหรือคลาญเลย

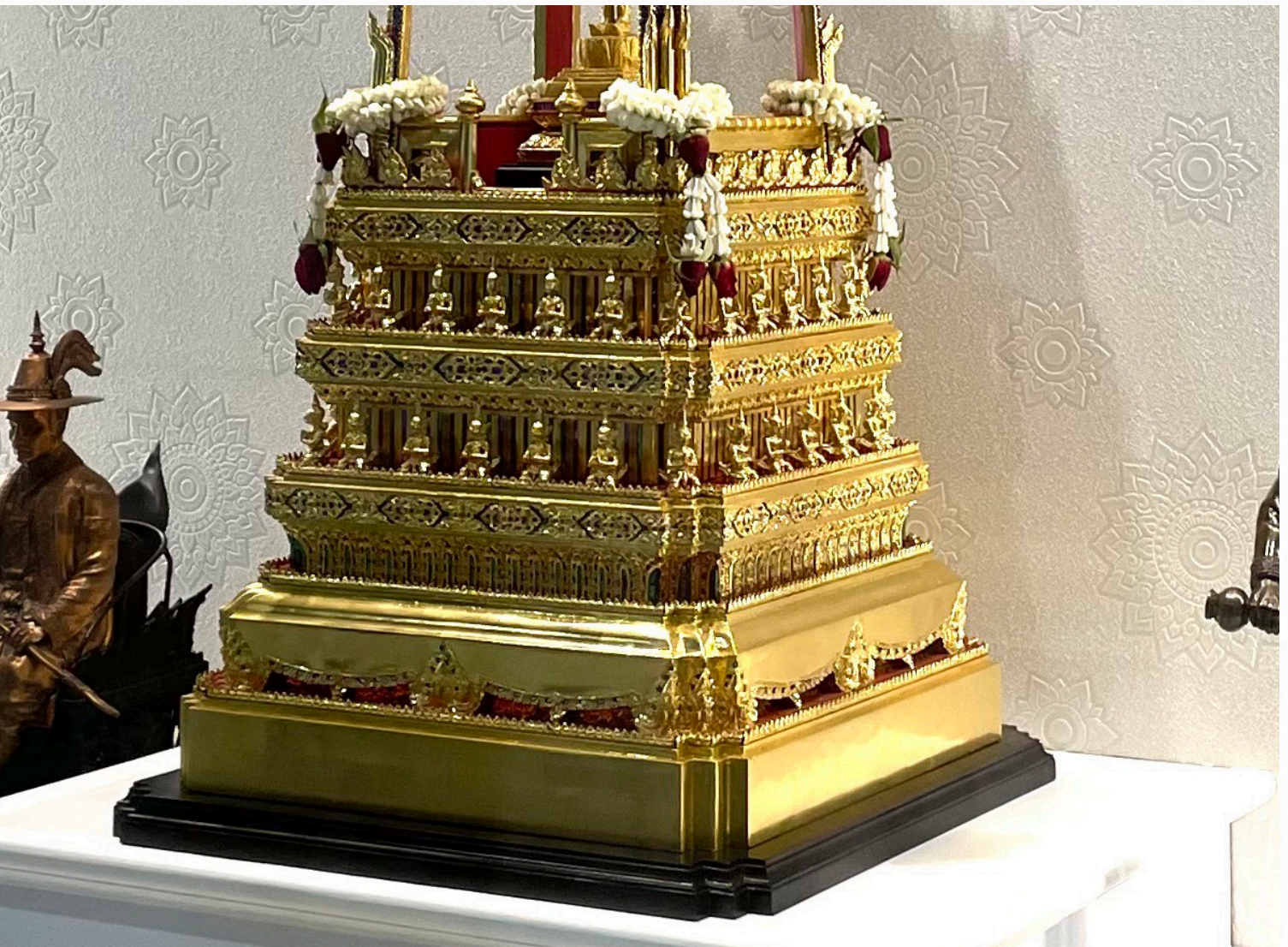
ร่างโครง ลงรัก ประดับกระฉอก

กับสองช่างศิลปกรรมผู้เนรมิต
'องค์บุษบก - มณฑปพระวิมานพระสยาม
เทวธิดา (องค์จำลอง)'
แห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

“ผมรู้สิ่งที่ยินดีมากๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มองเห็นศักยภาพและไว้วางใจเราให้รับผิดชอบงานชิ้นนี้ ซึ่งในแง่หนึ่งผมมองว่ามันคือการให้เกียรติด้วย เขาจะให้เกียรติใครก็ได้แต่เขาเลือกที่จะยื่นมาให้เรา จึงนับว่าเป็นเกียรติของทีมงานและเป็นความภาคภูมิใจของผมและครอบครัวเลยครับ” อุดมพร สายประสิทธิ์ ช่างศิลปกรรมด้านงานแกะสลักและช่างไม้ประณีต ระบายยิ้ม

“ของเรานี้พอรู้ว่าเป็นงานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ตอบรับเลยทันที” สุภาภรณ์ สายประสิทธิ์ ช่างศิลปกรรมด้านงานปิดทองประดับกระฉอก หัวเราะ เธอเสริมความเห็นพ้องช่างแกะสลักมาดสุขุมซึ่งเป็นทั้งเพื่อนร่วมงานและคู่ชีวิต เมื่อถูกถามถึงการตัดสินใจสร้างบุษบกสำหรับประดิษฐานองค์พระสยามเทวธิดา (องค์จำลอง) ที่ปัจจุบันตั้งสักการบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลอยู่ ณ บริเวณโถงทางเข้าอาคารสำนักงานมหาวิทยาลัย 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ย้อนกลับไปราวกลางปี 2564 เป็นช่วงที่ทั้งสองได้รับการติดต่อทาบทามจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการเข้าร่วมโครงการจัดสร้างองค์บุษบก - มณฑปพระวิมานพระสยามเทวาธิราช (องค์จำลอง) ประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามโจทย์การจัดสร้างบุษบกในลักษณะของสถาปัตยกรรมภาคกลางอันควรคู่กับองค์พระสยามเทวาธิราช (องค์จำลอง) ที่ได้รับมอบมาจากสำนักพระราชวัง อุดมพรเผยแพร่งานทั้งหมดนั้นเริ่มจากนำแบบร่างต้นแบบบุษบกที่ทาง มช. พึงใจ มาปรับรายละเอียดและสัดส่วนให้เหมาะสม ต่อด้วยขึ้นหุ่นโครงสร้างที่ผสมผสานทักษะการเข้าไม้แบบดั้งเดิมกับแบบสมัยใหม่ พลันเดิมแต่งลวดลายแกะสลักแสนวิจิตรบรรจง เสร็จสรรพจึงส่งไม้ต่อให้กับสุภาภรณ์บรรเลงงานปิดทองโดยใช้เทคนิคการลงรักตามภูมิปัญญาเชิงช่างโบราณและประดับกระจกวาระยับ ที่สำคัญกระจกเหล่านี้หาใช้กระจกแก้วทั่วไป ทว่าเป็นวัสดุทดลองที่ต่อยอดสร้างสรรค์มาจากของใช้ใกล้ตัว อย่าง ฟิล์มกระจกกันรอยสมาร์ตโฟน!

ฟังดูน่าสนใจไม่น้อยและถ้าหากใครอยากรู้ว่า กว่าจะเป็นบุษบกงามสง่าหลังนี้ต้องผ่านกระบวนการคิดและรังสรรค์อย่างไรบ้าง ชวนมาติดตามเรื่องราวการทำงานสุดพิถีพิถัน พร้อมทำความรู้จักกับบุษบกงานประณีตศิลป์ไทยอันควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานจากช่างผู้เชี่ยวชาญผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จนี้กัน

ตั้งเค้าต่อโครง

หากใครเคยไปเที่ยวชมวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เชื่อว่าคงได้แวะสักการะพระพุทธรูปปางนาคปรก หรือ พระแก้วมรกต พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองไทยที่ประดิษฐานอยู่ในอาคารไม้รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หลังคาทรงเครื่อง ยอดสี่ทองอร่าม และประดับประดาด้วยลวดลายสลักเสลางามสง่า อันเรียกขานเฉพาะกันว่า ‘บุษบก’ งานพุทธศิลป์ไทยที่นอกเหนือจากจะนิยมใช้สำหรับพระมหากษัตริย์เป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินหรือพระมหากษัตริย์ยามออกว่าราชการ ยังใช้ในทางบรรพบุรุษศาสนา อาทิ ให้พระภิกษุขึ้นสวดในวันธรรมสวนะ ตลอดจนประดิษฐานพระพุทธรูปและพระธาตุเจดีย์

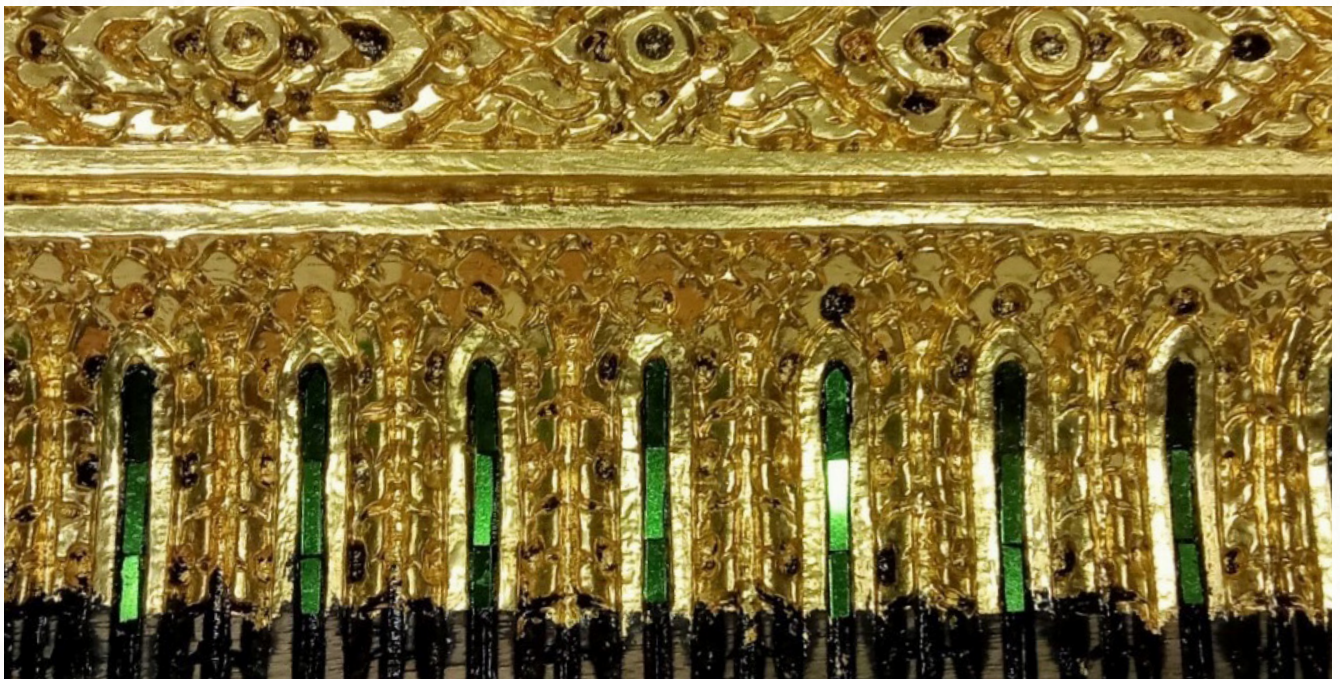
ทำนองเดียวกันบุษบกที่ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดำเนินการจัดสร้างขึ้นมานี้ได้ถอดแบบตามคุณลักษณะของบุษบกโบราณ ทั้ง ส่วนฐาน ส่วนกลาง จรดส่วนยอด ซึ่งอุดมพรบรรจงปรับแบบ เกลาโครงสร้าง และลวดลายสลักให้สอดคล้องสำหรับการนำไปใช้ประดิษฐานองค์พระสยามเทวาธิราช (องค์จำลอง) ก่อนโยกย้ายแบบร่างจินตนาการจากกระดาษสู่การเนรมิตโครงสร้างจริงด้วยวัสดุไม้สักทอง ไม่มุงคลตามความเชื่อของคนไทย

“ไม้สักทองถือเป็นหนึ่งในไม้มงคลไทยและเป็นไม้เนื้อแข็งที่เหมาะสมแก่การทำงานสร้างสรรค์ที่ต้องอาศัยความประณีต เพราะเนื้อไม้สามารถเก็บรายละเอียดได้ดีกว่าไม้ประเภทอื่น ๆ” อุดมพร อธิบายพลางเสริมว่ามีแค่ตึกตาเทพพนมรอบบุษบกส่วนเดียวเท่านั้นที่เขาเลือกใช้วัสดุโลหะเนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีจำนวนมาก การแกะสลักไม้จึงอาจทำให้สัดส่วนแต่ละองค์คลาดเคลื่อนจนภาพรวมดูไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

สำหรับกระบวนการขึ้นโครงสร้างนั้นได้บูรณาการภูมิปัญญาการเข้าไม้แบบโบราณผสมผสานเทคนิคสมัยใหม่ อย่างการเข้าเดือยและเข้าลิ้ม ซึ่งการออกแบบลักษณะนี้ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความแข็งแรง ยึดแน่น ทนทาน แต่ยังมีข้อดีคือสามารถถอดประกอบชิ้นงานได้ ง่ายต่อการจัดการและแบ่งงาน โดยเฉพาะชิ้นส่วนที่ต้องใช้เวลาแกะสลักลวดลาย

“เราแบ่งงานแกะสลักออกเป็น 2 ประเภท คือ งานแกะสลักประกอบโครงสร้างกับงานแกะสลักลวดลายประดับกับ โดยอย่างแรกช่างสามารถลงมือทำไปพร้อมๆ กับการขึ้นหุ่นโครงสร้างได้เลย ส่วนอย่างหลังเมื่อเราขึ้นหุ่นโครงสร้างเรียบร้อยแล้วจะถอดชิ้นส่วนออกอีกครั้งตั้งแต่ฐานรากจนถึงยอด เพื่อส่งต่อให้ช่างแกะสลักลวดลายประดับบรรจุลงส่ว เสร็จสรรพถึงจะนำกลับมาประกอบเข้ากันและตรวจเช็คความสมบูรณ์” อุดมพร พุด “ทั้งนี้ ในการสร้างบุษบกแต่ละครั้งจะมีเงื่อนไขแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับขนาดรูปทรง รวมถึงวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ประโยชน์ อย่างองค์นี้ใช้ในงานประดิษฐานพระสยามเทวาริราช (องค์จำลอง) เราจึงเลือกต่อยอดองค์ความรู้ทางศิลปกรรมภาคกลางจากรูปแบบของ ‘พุทธชินสีศตบุษบก’ แล้วนำมาลดทอนความสูง ความกว้าง และพื้นที่ขององค์บุษบกให้เหมาะสมกับองค์พระสยามเทวาริราช (องค์จำลอง) และลงตัวกับพื้นที่จัดแสดงผลงานด้วย”

หากกระบวนการประกอบโครงสร้างครั้งที่สองผ่านเกณฑ์ความสวยงามและไร้จุดบกพร่อง ทีมโครงสร้างจะดำเนินการแยกชิ้นส่วนอีกรอบ แล้วส่งต่อให้เป็นหน้าที่ของสุภาพรณและลูกทีมช่างปิดทองประดับกระจก

สืบสานอย่างสร้างสรรค์

“บุษบกของ มช. ถือเป็นผลงานลำดับที่ 4 ที่เราเลือกปิดทองและประดับกระจกด้วยการลงรักตามกรรมวิธีโบราณค่ะ” สุภาภรณ์ กล่าวอย่างภาคภูมิใจและที่เกริ่นขึ้นมาเช่นนี้เพราะก่อนหน้านี้งานบุษบกที่ผ่านมือเธอมา นักต่อนักลั่นเป็นผลงานที่ตกแต่งด้วยการใช้เคมีภัณฑ์ โดยงานส่วนมากคือการซ่อมบูรณะศิลปกรรมโบราณสารพัดต่างๆ ที่ถึงแม้จะทำออกมาสวยงามบูรณ์และมีสภาพใกล้เคียงกับของเดิมมากที่สุด แต่กระบวนการหลักๆ นั้นใช้วัสดุสมัยใหม่ ขาดความเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาดั้งเดิม กระทั่งมีโอกาสบูรณะซ่อมแซมพระพรหมที่โรงแรมเอราวัณ ซึ่งได้รับโจทย์ให้ทำเป็นงานลงรักปิดทองตามชนบ นั่นจึงเป็นงานลำดับปฐมที่ทำให้เธอได้ย้อนกลับมาศึกษางานหัตถศิลป์เครื่องรักอย่างจริงจัง ลองผิดลองถูก สังเกตประสบการณ์ กอปรกับทางผู้ใหญ่เล็งเห็นความตั้งใจหยิบยื่นงานซ่อมบูรณะด้วยความรักให้ทำสม่ำเสมอ ครั้นแล้วเธอก็เริ่มมีงานซ่อมบูรณะบุษบกเข้ามา

“ไม่กล้ารับเลยค่ะ” สุภาภรณ์ บรรยายถึงครั้งแรกที่มีโอกาสทำบุษบก “เพราะเราคิดว่าตัวเองยังไม่ชำนาญมากพอ อีกทั้งมีครูบาอาจารย์ที่เชี่ยวชาญมากกว่าเลยขอยกให้ท่านช่วยดูแลแทน แต่ปรากฏว่าผ่านไปราวสัปดาห์ ท่านก็กลับมาหาแล้วบอกว่าเราสองคนรับผิดชอบได้ เหมือนท่านไว้วางใจส่งไม้ต่อให้รับและเราจึงมั่นใจที่จะทำงานบุษบกนับตั้งแต่นั้น”

ขณะเดียวกันบุษบกก็ถือเป็นอีกหนึ่งจุดสำคัญที่ทำให้สุภาภรณ์หลงใหลในงานเครื่องรักมากยิ่งขึ้น

“มีอยู่หนหนึ่งเราได้รับมอบหมายงานบูรณะซ่อมแซมพระที่นั่งราชนทรยาน สร้างในสมัยรัชกาลที่ 1 โดยพระที่นั่งองค์นี้ผ่านการบูรณะมาหลายครั้งด้วยสีเคมี พอโอกาสตกมาถึงเราเลยตัดสินใจทำความสะอาดขัดเกลาสีที่ทาทับถมจนไปถึงชั้นสีและลวดลายเดิม ซึ่งพบว่ารายละเอียดของงานต้นฉบับนั้นสวยงาม ลวดลายคมชัด และชั้นในสุดเป็นงานลงรัก เราก็ยิ่งอินและอึ้งอัมโมหใจที่ได้ใช้ภูมิปัญญาเชิงช่างอย่างการลงรักบูรณะงานศิลปกรรมโบราณ”

เมื่องานถูกส่งมายังทีมปิดทองประดับกระจก ขั้นตอนต่อมาโครงสร้างทั้งหมดจะถูกนำมาเช็ดด้วยแอลกอฮอล์เพื่อปรับผิวไม่ให้สะอาด จากนั้นจึงทาด้วยส่วนผสมจากสมุกกะลา ยางรักน้ำเกลี้ยง ยางรักจีน และผงกะลาบดละเอียด ทิ้งให้แห้งประมาณ 3 วัน แล้วทาด้วยรักไทยผสมรักจีน ครบ 3-5 วัน ทารักไทยซ้ำอีกครั้ง รอจนชิ้นงานแห้งสนิทจึงทำการปิดประดับด้วยแผ่นทองคำเปลวแท้ ก่อนขยับสู่งานประดับกระจก ซึ่งสุภาภรณ์เผยว่าสำหรับบุษบกองค์นี้มีความพิเศษคือเธอเลือกใช้กระจกประยุกต์ที่ผ่านการคิดค้นและทดสอบคุณภาพร่วมหนึ่งปี ปรับเปลี่ยนจากวัสดุก่อนหน้านี้ อย่าง กระจกแก้ว ที่นิยมใช้และมีจำหน่ายตามท้องตลาด แต่มีข้อจำกัดในเรื่องความหนาทำให้ตัดแต่งและทำงานลำบากโดยเฉพาะกับงานที่ต้องการความละเอียด มาเป็นกระจกสมัยใหม่ที่พัฒนาจากฟิล์มกระจกกันรอยติดจือมือถือ

“จุดเริ่มต้นของการใช้ฟิล์มกระจกคือมีอาจารย์หนึ่งเขาลองเอาฟิล์มกระจกกันรอยด้านหลังมือถือมาติดประดับรองเท้าของหุ่นหลวง แล้วท่านก็แนะนำให้เรามาใช้ดู ซึ่งหลังจากทดลองใช้พร้อมพัฒนาสีสันทันเพื่อซ่อมแซมตะลุ่มของวัดชนะสงครามก็พบว่าเข้าท่ามากๆ เพราะตัวฟิล์มกระจกมีความบางเทียบเท่ากระจกเกรียบโบราณ แถมยังเป็นวัสดุที่หาซื้อได้ทั่วไปในยุคปัจจุบัน”

ในมุมมองสุภาภรณ์ข้อดีของกระจกประยุกต์คือการให้สีสันทันนุ่มนวลกว่ากระจกแก้ว สามารถเลือกออกแบบได้หลากหลายเฉดสี อีกทั้งยังมีความเหนียว ตัดแต่งง่าย และตัดด้วยสว่านเจาะกระจกได้สบายๆ

“เราว่ากระจกประยุกต์ไม่เพียงช่วยเติมเต็มหัตถศิลป์โบราณให้ออกมาสวยสมบูรณ์ แต่เหนืออื่นใดยังถือเป็นการนำนวัตกรรมสมัยใหม่มาต่อยอดและสืบสานภูมิปัญญาอย่างสร้างสรรค์อีกด้วย” ช่วงปิดทองประดับกระจกกล่าว พลันเล่าต่อว่าสำหรับขั้นตอนประดับกระจก เธอนำสมุกกะลากับยางรักมาเคล้าจนเป็นเนื้อเดียวกันเพื่อใช้เป็นสารยึดกระจกกับชิ้นงาน โดยบุษบกองค์นี้ประดับประดาด้วยกระจกหลากสีหลายขนาด ชิ้นเล็กสุดมีขนาดแค่ 2 มิลลิเมตร กระบวนการตกแต่งจึงกินเวลาค่อนข้างนานร่วมปี เพราะต้องอาศัยความประณีตพิถีพิถันเป็นพิเศษ ประกอบกับข้อจำกัดของยางรักธรรมชาติที่แห้งช้ากว่าวัสดุทดแทนสมัยใหม่จำพวกเคมี กระนั้นสุภาภรณ์ก็ยังยืนยันจะใช้รักแท้แต่งงานหัตถศิลป์ที่ผ่านมือเธอทุกชิ้นเพื่อเป็นตัวอย่างให้คนรุ่นหลังได้สัมผัสคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ

สุมนำความสำเร็จ

องค์บุษบกความสูงเกือบสองเมตรภายในประดิษฐานพระสยามเทวาธิราช (องค์จำลอง) ตั้งเด่นเป็นสง่าในเรือนกระจกใสให้ผู้ที่ผ่านมาบริเวณโถงทางเข้าอาคารสำนักงานมหาวิทยาลัย 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้สักการะพร้อมยลมนตร์เสน่ห์แห่งงานประณีตศิลป์ไทยอันเรืองรองอร่ามและระยิบงามด้วยกระจกแวววาว

เชื่อได้เลยว่าหากใครมีโอกาสแวะมาชื่นชมคงประทับใจไม่ต่างจากสองช่างหัตถศิลป์ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ และในแวตابل้มปรื๋มนั้นเองที่ผมหล่นคำถามถึงหัวใจสำคัญของการรังสรรค์ผลงานบุษบกองค์นี้

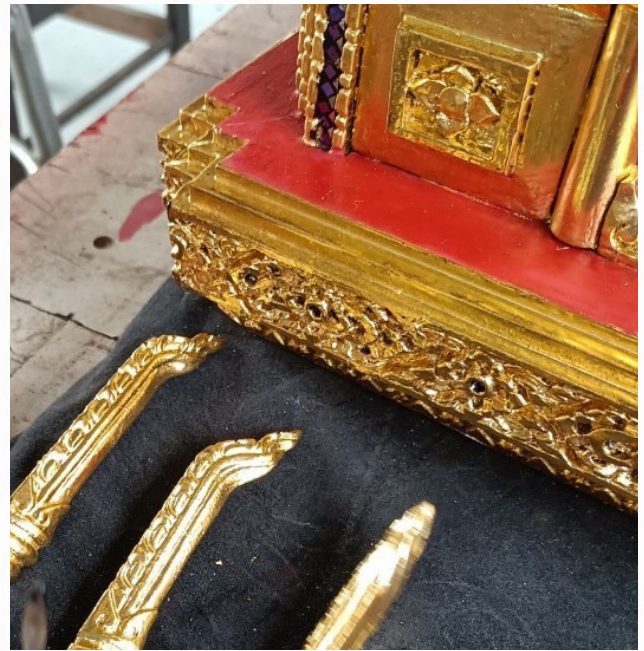
“ความเป็นมาตรฐานและการวางแผนการอย่างรอบคอบครับ” สำหรับอุดมพรการวางแผนการทำงานที่ดีจะช่วยผ่อนปัญหาและอุปสรรค ตรงกันข้ามในฐานะนักสร้างสรรค์บางอุปสรรคก็มีส่วนก่อให้เกิดให้คุณค่าของงานด้วยเช่นเดียวกัน

“แต่ถึงจะมีติดขัดระหว่างการทำงานอยู่บ้าง เราก็ไม่เคยปล่อยให้ปัญหามาลดทอนคุณค่าของผลงานนะค่ะ” สุภาภรณ์ เสริม “ทุกครั้งที่ได้รับโอกาสเราตั้งใจทุ่มเต็มร้อยเพราะสำหรับเราทุกผลงานที่ได้ทำมันหมายถึงเกียรติและเป็นความภูมิใจ”

“ใช่ครับ” ชายหนุ่มสำหรับ “เพราะไม่แน่ว่าวันข้างหน้าเราอาจเห็นบุษบกรูปแบบประยุกต์โดยใช้การหล่อไฟเบอร์หรือฉีดยาโลหะมากขึ้น เราจึงตั้งใจทำงานออกมาให้ดีที่สุดเพื่อจะได้เก็บรักษารูปรอยภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษและงานประณีตศิลป์ที่มีคุณค่ายิ่งในเชิงพุทธสถาปัตยกรรมนี้ไว้เป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลังที่สนใจได้ศึกษาและสืบสานกันต่อไป”

ทั้งนี้ทั้งนั้น เรื่องปัญหาและอุปสรรคไม่มีงานไหนที่หนีพ้น อุดมพรบอกว่าโดยเฉพาะในงานประณีตศิลป์ซึ่งข้องเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมลมฟ้าอากาศ ธรรมเนียมปฏิบัติ และมีข้อจำกัดสารพัด อันกระทบต่อแผนการทำงาน

“ถ้าเกิดงานไหนเจอปัญหามากๆ แ่งหนึ่งเรามองว่ามันคือความท้าทายนะ แล้วหากทำงานชิ้นนั้นสำเร็จ ลุล่วงได้เรายังรู้สึกภูมิใจ ยิ่งยากยิ่งก็สนุกเหมือนกัน”

สุภาภรณ์ หัวเราะโผล่ขึ้นมาเมื่อได้ยินความเห็นของอุดมพร “บางทีก็มีเถียงกันบ้าง แต่มันก็สนุกอย่างที่ว่าจริงๆ สิ่งสำคัญเลยคงเพราะว่าเรารักงาน พอได้ทำในสิ่งที่รักเราก็มีความสุข งานทุกชิ้นจึงเกิดมาจากความสุข ความสนุกสนาน และความพึงพอใจ ถ้าลองได้ทำอะไรแล้วรู้สึกถึงความสุขผลงานก็ย่อมออกมาดี เราคิดอย่างนี้นะ”

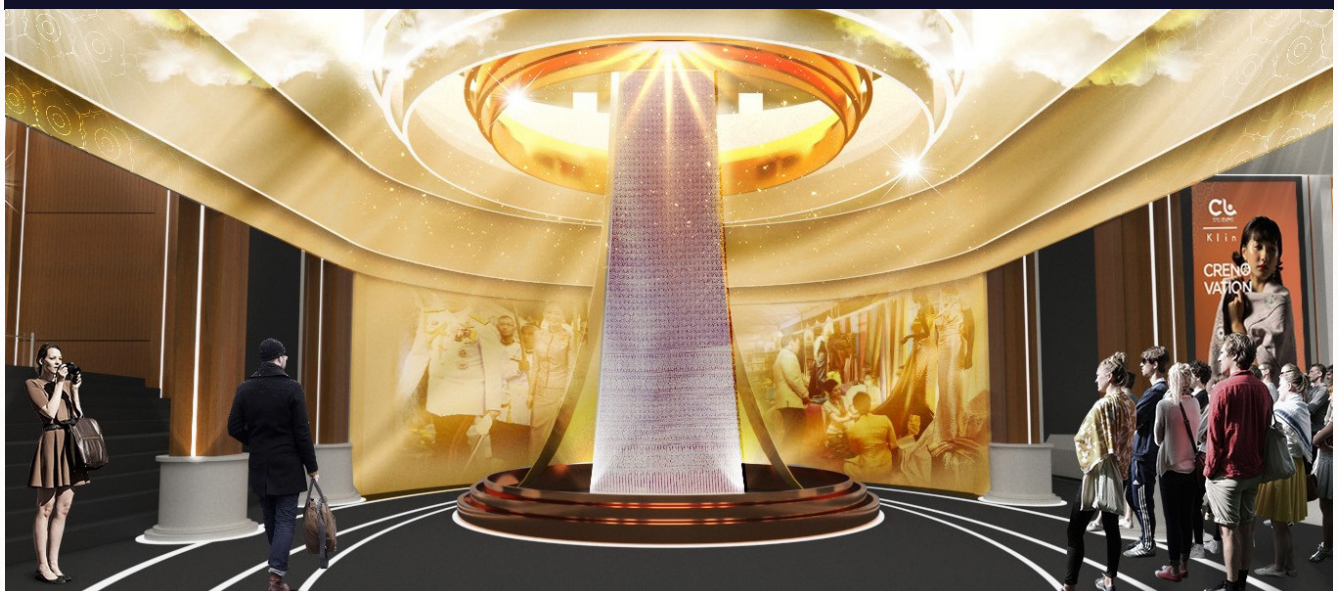
‘นฤมิตรสถาน’

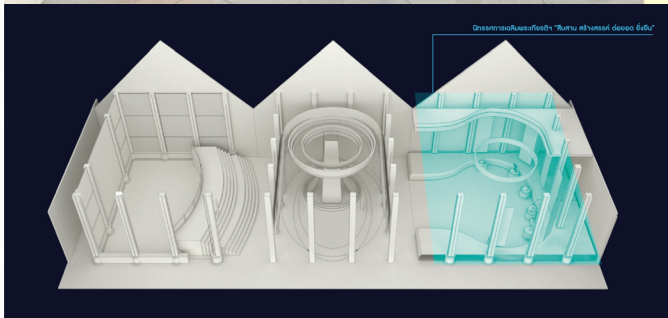
ผสานเทคโนโลยี Virtual Reality สุนิทรศการล้านนา สร้างสรรค์เฉลิมพระเกียรติ

เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2565 ที่ผ่านมา นับเป็น โอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 90 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง ทาง โครงการจัดตั้งศูนย์ล้านนาสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Creative Lanna CMU) จึงภูมิใจสร้างสรรค์ ‘นฤมิตรสถาน (Virtual Exhibition)’ นิทรรศการล้านนาสร้างสรรค์เฉลิมพระเกียรติ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเนื่อง ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 70 พรรษา

โดยนิทรรศการนี้นำเสนอในรูปแบบ Virtual Reality ที่มอบประสบการณ์อันตื่นตาผ่านการผสมผสานเทคโนโลยีความจริงเสมือนสู่นิทรรศการออนไลน์ อีกทั้งยังอึ้งมใจด้วยผลงานจากโครงการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตามแนวพระราชดำริ พระราชกรณียกิจที่สำคัญในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อันเกี่ยวข้องกับการรักษาสืบสานงานศิลปหัตถกรรมของชุมชนและพระอัจฉริยภาพด้านงานสร้างสรรค์และดนตรี

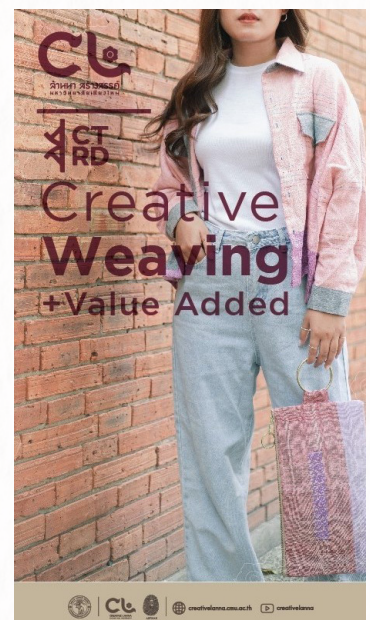
สำหรับนิทรรศการนฤมิตรสถาน ประกอบด้วยการจัดแสดง 3 ส่วน ได้แก่ โถงจัดแสดงที่ 1 'นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ' นำเสนอเรื่องราวผ้าพื้นเมืองล้านนาอันเปี่ยมอัตลักษณ์และมนตร์เสน่ห์เพื่อสืบสานพระราชปณิธานการใช้ผ้าไทยและพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมงานศิลปาชีพงานทอผ้า จนเกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและการสร้างอาชีพแก่ชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ผ้าขึ้นตีนจก จ.เชียงใหม่ ผ้าไหมยกดอก จ.ลำพูน ผ้าฝ้ายชนแกะ จ.แม่ฮ่องสอน ผ้าลายน้ำไหล จ.น่าน พร้อมด้วยวิดีโอแสดงให้เห็นถึงความสวยงาม มรดกและคุณค่าทางหัตถศิลป์

ถัดมาเป็นโถงจัดแสดงที่ 2 'นิทรรศการล่านนาสร้างสรรค์เพื่อสืบสาน สร้างสรรค์ ต่อยอดอย่างยั่งยืน' ซึ่งเป็นการจัดแสดงนิทรรศการศิลปหัตถกรรมของโครงการภายใต้ศูนย์ล่านนาสร้างสรรค์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาทิ

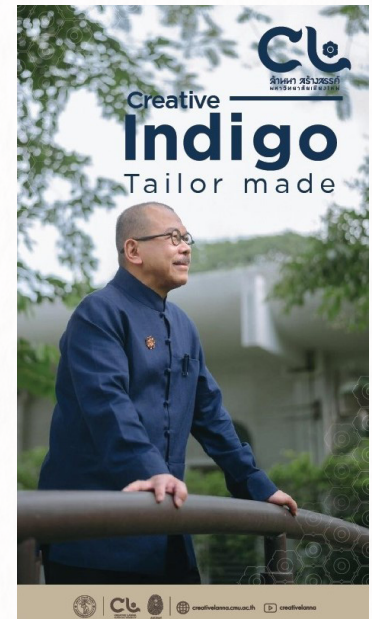
‘ผ้าต่อ เรืองเล่า ฮีตปะเก๋า สื่อสร้างสรรค์ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอล้านนาแบบองค์รวมส่งเสริมการท่องเที่ยว’ ที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Lanna Innovation Products) สร้างมูลค่าเพิ่มของผ้าทอด้วยเรืองเล่าที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน จาริต ประเพณี และส่งเสริมการท่องเที่ยวของล่านนาด้วยผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ โดยดำเนินการในเขตพื้นที่สายใต้ของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน

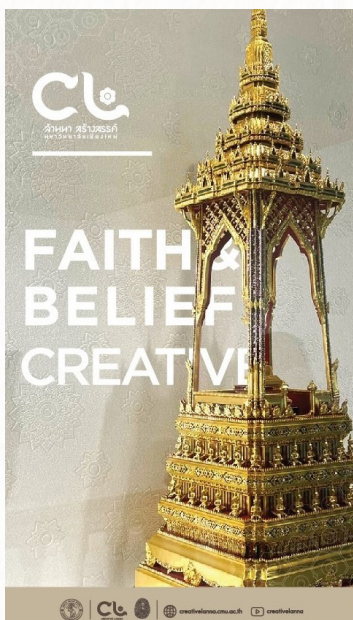

‘ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย เส้นห่แห่งล้านนา คงคุณค่าด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี’ โครงการที่นำผ้าฝ้ายธรรมชาติจากชุมชนภาคเหนือมาต่อยอดสร้างสรรค์ด้วยการออกแบบสิ่งทอและเลขศิลป์ประยุกต์ รวมถึงใช้เทคนิคไมโครเอนแคปซูเลชันตรึงความหอมจากดอกไม้ล้านนา 5 ชนิด เพื่อส่งต่อความภาคภูมิใจจากภูมิปัญญาสู่คุณค่าแห่งล้านนาในมือคุณ

‘ผลิตภัณฑ์ต่อยอดคราม สู่สินค้าคุณภาพสูงระดับ High End’ ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากกระบวนการออกแบบตัดเย็บด้วยวัสดุผ้าฝ้ายย้อมครามคุณภาพสูงจากชุมชนที่มีศักยภาพด้านวัตถุดิบ ‘คราม’ ก่อเกิดเครื่องแต่งกายร่วมสมัยบนพื้นฐานการพัฒนาต่อยอดจากต้นทุนทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาล้านนา ผ่านแบรนด์สร้างสรรค์ ‘ARTISAN (สล่า)’ ที่ขับเคลื่อนและพัฒนาองค์ความรู้ด้านหัตถศิลป์สู่ผลิตภัณฑ์เพิ่มคุณค่า-มูลค่า ในแขนงต่างๆ

‘งานพุทธศิลป์สร้างสรรค์ มณฑปจำลอง พระสยามเทวาธิราช’ พุทธศิลป์ล้านนา คงคุณค่า รักษาต้นทุนทางวัฒนธรรมล้านนา ต่อยอดโดยการนำผลิตภัณฑ์ยางรัก จากโครงการ ‘ฮักต้นรัก’ จากยุทธศาสตร์ที่ 3 เชิงรุกล้านนาสร้างสรรค์ ในแผนระยะที่ 12 อีกทั้งวัตถุดิบใช้ต้นทุนจากต้นรัก ภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์หริภุญไชย (ศรีบัวบาน) นำมาแปรรูปและเพิ่มคุณภาพ คุณค่าจนสามารถนำมาใช้ร่วมกับงานสร้างสรรค์การลงรัก ปิดทอง งานด้านพุทธศิลป์เพื่อรักษา คงคุณค่า ต้นทุนทางวัฒนธรรมล้านนา

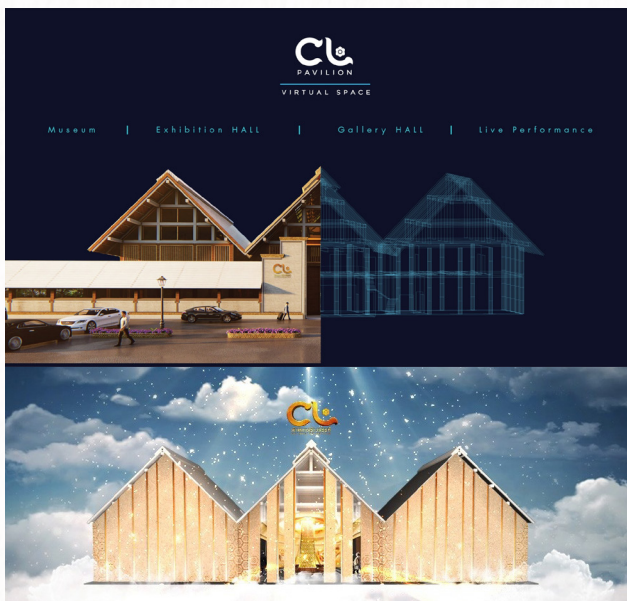
‘ฮักตันรัก รักตันฮัก’ โครงการที่บอกเล่าเรื่องราวภูมิปัญญาการเจาะกริตยางรัก เป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างวิถีชีวิตเฉพาะกับผู้บริโภค โดยใช้ยางรักอันเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามาพัฒนาต่อยอด จนได้เป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ อีกทั้งยังสร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่า สร้างความเชื่อมั่นผ่านการวิจัยและออกแบบ โดยสื่อสารผ่านตราสัญลักษณ์ ‘ฮักตันรัก’

‘ธรรมชาติรังสรรค์ ผลิตภัณฑ์สีเขียว บ้านปางม่วง จ.เชียงใหม่’ โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาสร้างสรรคเพื่อพัฒนาเยาวชนในชุมชนบ้านปางม่วง ชุมชนช่อแล และพัฒนาส่งเสริมผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสันมหาพน อำเภอแม่แตง โดยพัฒนาศักยภาพให้คนในท้องถิ่นและสร้างความยั่งยืนผ่านการเชื่อมโยงความรู้ด้านภูมิปัญญาด้านนา ส่งเสริมสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านงานหัตถกรรมและการออกแบบบนพื้นฐานชุมชน คือ การปลูกกล้วย การใช้กากกล้วยที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ นำมาสร้างสรรค์เป็นสินค้าใยกล้วย ทอเป็นผืนผ้าย้อมด้วยสีธรรมชาติในท้องถิ่นและต่อยอดสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทอด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)

‘ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเชิงสร้างสรรค์จากฐานภูมิปัญญา 200 ปี หมู่บ้านเหมืองกุง เพื่อสนับสนุนการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม’ โครงการเตรียมความพร้อมให้กับชาวบ้านในด้านการออกแบบพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่สนองตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการนำอัตลักษณ์ทางเครื่องปั้นดินเผาและภูมิปัญญางานเครื่องปั้นดินเผาเหมืองกุงมาใช้ในการปรับภูมิทัศน์และสร้างบรรยากาศทางกายภาพพื้นที่ เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน ส่งเสริมภาพลักษณ์การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว สร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมทางด้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนแล้วยังก่อให้เกิดคุณค่าและความภาคภูมิใจในอาชีพของบรรพบุรุษและหน้าที่การเป็นผู้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ลูกหลานต่อไป

และส่วนสุดท้ายในโรงจัดแสดงที่ 3 'มหรสพดนตรีสร้างสรรค์ นวัตกรรมสังคม เฉลิมพระบารมี' จัดแสดง ศิลปะพื้นบ้านที่มีความงดงามและเป็นอัตลักษณ์ของล้านนา เช่น เครื่องปั้นดินเผา หัตถกรรมสิ่งทอ และงานจักสาน ประกอบท่วงทำนองเพลงล้านนาพร้อมสมัย 'Ballad of Lanna' โดยนักประพันธ์รับเชิญ อาจารย์นำภาค ศรีบัณฑิต มงคล ที่ชวนเหล่าศิลปินรุ่นใหม่มาบรรเลงบทเพลงความยาว 8 นาที ร่วมกันในนามวง Lanna Orchestra เพื่อบอก เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ล้านนาและถ่ายทอดอารมณ์เพลงหลากหลาย ทั้ง ครื้นเครง ปลุกเร้า รื่นรมย์ แปรผันตาม ยุคสมัย ตั้งแต่ ยุครวมอาณาจักรล้านนา ยุคทองของดินแดนล้านนา ยุคสงคราม และยุคเก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง

ทั้งหมดนี้คือความน่าสนใจของนิทรรศการ ที่ทางโครงการจัดตั้งศูนย์ล้านนาสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งใจร้อยเรียงเพื่อเป็นส่วน หนึ่งในการเผยแพร่โครงการตามแนวพระราชดำริด้าน ศิลปชีพและพระอัจฉริยภาพของพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และร่วมสืบสานทักษะ ภูมิปัญญาเชิงช่างพร้อมต่อยอดด้วยการออกแบบอย่าง สร้างสรรค์

สำหรับใครที่อยากชมนิทรรศการนถมิตรส ถานยังสามารถเข้าไปชื่นชมกันได้ทาง : <https://creativelanna.virtual-event.cmu.ac.th/>

ARTISAN
MAGAZINE